

INFORMACIJSKO OPISMENJEVANJE V SPECIALNIH KNJIŽNICAH SLOVENIJE: STANJE
V LETU 2010

Uršula Tarfila, uni.dipl.bibl., je zaposlena v Specialni knjižnici Urbanističnega inštituta Republike Slovenije, Trnovski pristan 2, 1000 Ljubljana
ursula.tarfila@uirs.si
01/420 13 32

Primož Južnič, izr.prof. in predstojnik oddelka na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
primoz.juznic@ff.uni-lj.si
01/ 241-1372

Izvirni znanstveni članek
UDK 026-052:37.091.33(497.4)(043.2)

Izveleček

Informacijska pismenost je ključna veščina aktivne generacije zaposlenih in motor inovativnosti ter konkurenčnosti. Specialni knjižničarji imajo priložnost, da v delovnih okoljih sodelujejo ali celo prevzamejo glavno pobudo pri informacijskem opismenjevanju zaposlenih oz. uporabnikov specialnih knjižnic. Z raziskavo smo želeli ugotoviti, ali se je situacija na področju informacijskega opismenjevanja uporabnikov specialnih knjižnic od zadnje podobne raziskave v Sloveniji (Pejova, Može, 2002) kaj izboljšala in na katerih področjih. V ta namen so bile na elektronske naslove vseh slovenskih specialnih knjižnic razposlane povezave na spletni anketni vprašalnik. Rezultati niso pokazali bistvenih razlik. Respondenti se zavedajo pomena informacijskega opismenjevanja, vendar jih mnogo dejavnikov kot so preobremenjenost ter pomanjkanje časa, pomanjkanje finančnih sredstev in strokovna neusposobljenost, ovira pri izvajanju te dejavnosti. Opazna sprememba se je pokazala le pri večjem sodelovanju specialnih knjižničarjev z drugimi oddelki matične organizacije. Prav to bi bila lahko vzpodbuda, ki bi premaknila (že nekako ustaljeno) stanje na področju informacijskega opismenjevanja v specialnih knjižnicah korak naprej.

Ključne besede: specialne knjižnice, specialni knjižničarji, informacijska pismenost, izobraževalne dejavnosti, informacijsko opismenjevanje uporabnikov, Slovenija

UDC 026-052:37.091.33(497.4)(043.2)

Abstract

Information literacy is a core skill of the active working population and the driving force of innovation and competitiveness. In their working environment special librarians have the opportunity to participate in and even to take the initiative in promoting information literacy of the staff and the users of special libraries. The research carried out aims to find out whether the situation in the field of developing information literacy of special library users has improved and in which domains since the last similar research project (Pejova, Može, 2002). For the purpose of the research all special libraries in Slovenia were emailed a link to a questionnaire. The results have shown that the process of developing information literacy of special library users has remained more or less unchanged. Special librarians are aware of the importance of developing information literacy but they are overloaded with work, they lack resources and time, or are unqualified to perform this activity. A noticeable change has been observed only in co-operation between special librarians and departments of their

parent organisation. This could be encouragement to make a step forward in developing information literacy in special libraries in the future.

Keywords: special libraries, special librarians, information literacy, educational activities, developing information literacy, Slovenia

1 Informacijska pismenost v delovnem okolju

Sodobna informacijska družba je v življenje prinesla povsem nove zakonitosti. Poleg zmožnosti branja, pisanja in računanja, ki veljajo za temeljne zmožnosti pismenosti, se danes poudarja tudi pomen drugih zmožnosti (npr. poslušanje) in novih pismenosti, kot so informacijska, digitalna, medijska pismenost in druge, ki so pomembne za uspešno delovanje v družbi (Nacionalna..., 2005).

Vsi ljudje se vsakodnevno srečujemo z najrazličnejšimi izzivi (okoljskimi, zdravstvenimi, političnimi, ekonomskimi, družbenimi, kulturnimi). V moderni informacijski družbi le prava informacija ob pravem času omogoča kakovostno opravljanje dela vsakemu posamezniku. Z ustrezno informacijo ob pravem času in na pravem mestu postane posameznik tudi konkurenčen drugim.

Tako lahko informacijsko pismenost razumemo kot temeljno veščino, ki posamezniku pomaga pri učinkovitem reševanju problemov, odločanju in raziskovanju, oz. je vrednota, ki omogoča udobno bivanje v družbenem okolju (Starc, 2006).

Bibliotekarji in informacijski strokovnjaki najbolj vemo, kaj pomeni ogromno število informacijskih virov, ki se vsakodnevno pojavljajo in so za strokovnega delavca zaskrbljujoči. Prav tako tudi vemo, kaj pomeni vedeti, kje in kako najti prave informacije in kako pomembno je izobraževanje uporabnikov o uporabi informacij in informacijskih virov (Pejova in Može, 2002). Postati polno informacijsko pismen in pomagati drugim strokovnjakom, da bi postali enako usposobljeni, je eden od večjih izzivov specialnih knjižničarjev zadnjih let. Kajti specialni knjižničarji se zavedajo, da informacijska pismenost predstavlja pravo rešitev in usmeritev v stroki ter velike možnosti za strokovnjake, ki delajo v njej (Južnič, 2006).

O informacijski pismenosti v delovnem okolju so pisali številni avtorji, tako domači kot tuji (Bruce, 1999; Information literacy..., 2000; Cooney, 2005; Južnič, 2006; Čuk, 2006; Kirton in Barham, 2005; Lloyd, 2005, Crawford in Irving, 2009; Lloyd, 2009). Tako bi lahko strnili koncept informacijske pismenosti v delovnem okolju z naslednjimi besedami: informacijska pismenost v delovnem okolju se nanaša na sposobnost zaposlenega strokovnjaka, da učinkovito in uspešno sodeluje v informacijski družbi oz. delovnem okolju. To vključuje kritično mišljenje, zavedanje o osebni in strokovni etiki, ocenjevanje informacij, konceptualizacijo informacijskih potreb, organizacijo informacij, interakcijo z informacijskimi strokovnjaki in učinkovito uporabo informacij pri reševanju problemov, odločanju in raziskovanju. Na podlagi rezultatov raziskave o informacijski pismenosti gasilcev je Lloydova (2005) informacijsko pismenost na delovnem mestu opredelila kot:

- preobrazbeni proces: na delovnem mestu je prehod od lastnega subjektivnega pogleda h kolektivnemu pogledu proces preobrazbe in vključitve v delovno okolje,
- sestav vidnih in nevidnih procesov in prakse, ki se lahko spreminjajo glede na kontekst in vrsto učenja, ki se izvršuje,
- proces, voden pod vplivom pogovora in praktičnega posredovanja, ki se logično navezuje na teorijo,
- dotakljiv (vendar omejen) proces, ko gre za formalno izobraževanje,
- nedotakljiv (vendar širok) proces, ko gre za neformalno izobraževanje in učenje o delovni organizaciji.

Lloydova gleda na informacijsko pismenost kot na delovno okolje, v katerem deluje posameznik, in ne kot na nekaj univerzalnega, kar bi se zlahka definiralo in bi veljalo za vse poklice, starosti in situacije.

Namen informacijske pismenosti na delovnem mestu je zaposlene usposobiti za povezovanje virov informacij in jih naučiti, kako uspešno delovati znotraj delovnega področja (Lloyd, 2003). V procesu povezovanja informacij informacijska pismenost postaja delujoča

sila, ki olajšuje preobrazbo posameznikovih subjektivnih pogledov in sposobnosti h kolektivnim pogledom in sposobnostim ter vzpodbuja vključevanje v kontekst.

Po besedah Bruceve (1999), ene prvih avtoric, ki je opozarjala na informacijsko pismenost v delovnem okolju, različne izkušnje zaposlenih skupaj tvorijo fenomen informacijske pismenosti v delovnem okolju, za katerega so značilni:

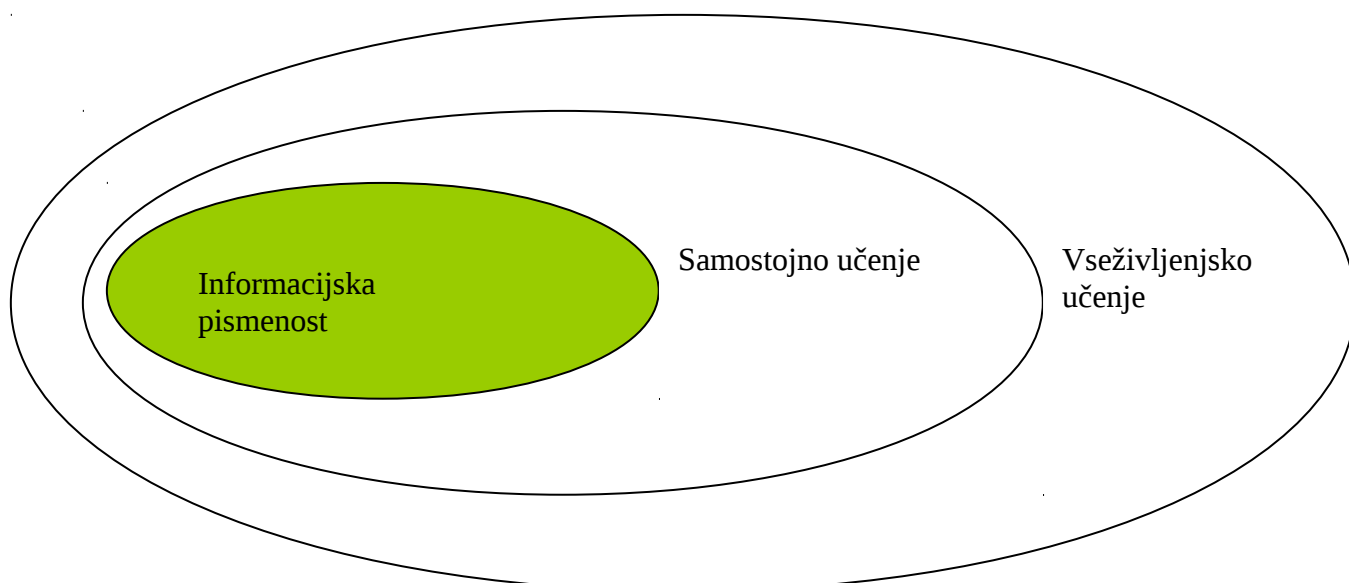
- različni poudarki na tehnologiji
- poudarki na zmogljivosti pridobitve širših profesionalnih odgovornosti namesto specifičnih sposobnostih
- sodelovanje in povezovanje s sodelavci namesto individualnega dela
- potreba po medsebojnem posredovanju informacij z drugimi partnerji
- poudarki na intelektualnem upravljanju informacij namesto tehničnih sposobnosti uporabe informacijske tehnologije

Na podlagi rezultatov raziskave o izkušnjah zaposlenih v povezavi z informacijsko pismenostjo v štirih različnih poklicih (Bruce, 1999), je fenomen informacijske pismenosti v delovnem okolju sestavljen iz sedmih različnih izkušenj zaposlenih, in sicer kot:

- uporaba informacijske tehnologije za informacijsko osveščenost in komuniciranje,
- najdenje informacij iz ustreznih virov,
- izvajanje procesov,
- preverjanje informacij,
- vzpostavljanje novega osebnega znanja,
- upravljanje z znanjem na način, ki nam omogoča nove vpoglede,
- premišljeno uporablanje informacij, kar prinaša korist tudi drugim.

Biti informacijsko pismen na delovnem mestu ne pomeni samo razumeti, kako upravljati in uporabiti besedilo, ampak tudi vedeti, kako dostopati in uporabiti informacije, ki so ustvarjene s strani sodelavcev (Lloyd, 2006a). Zaposleni morajo poznati tako eksplicitno (izraženo) kot implicitno (tiho) znanje. Lloydova (2006b) poudarja, da morajo zaposleni, če želijo postati informacijsko pismeni, skozi dve fazi: v prvi fazi zaposleni razvijejo individualno subjektivno delovno okolje in do informacij dostopajo ponavadi preko besedil, pri čemer se od njih ne zahteva zahtevnejšega reševanja informacijskih problemov. V drugi fazi pa se zaposleni vključijo v okolje, ki odraža družbene, zgodovinske, doživete izkušnje organizacije ter uporabljajo informacije in znanje, ki so cenjene s strani organizacije.

Informacijska pismenost v delovnem okolju je za posameznika pomembna tudi s stališča samoorientacije in samoiniciativnosti. Lahko rečemo, da je informacijska pismenost način osebne izpolnitve. Če je posameznik informacijsko pismen, namreč lahko preverja strokovna mnenja in samostojno išče resnice. Informacijska pismenost omogoča, da oblikuje svoja lastna mnenja in argumente, prav tako pa lahko izkusi vznemirjenost v iskanju znanja. Tako se posameznik namreč navadi na vseživljenjsko učenje (Presidential ..., 1989). Informacijsko pismenost lahko vidimo kot podskupino samostojnega učenja, le-to pa kot podskupino vseživljenjskega učenja. Odnos informacijske pismenosti do vseživljenjskega učenja prikazuje naslednja slika (Australian..., 2004):

Slika 1: Odnos med informacijsko pismenostjo in vseživljenjskim učenjem.

Ko se količina informacij, ki so na voljo zaposlenim, povečuje in narava dostopa do informacij postaja kompleksnejša, je informacijska pismenost vse pomembnejša, saj olajšuje učenje iz dela in kolektivno prakso. Če pa vzamemo zaposlenega kot celovito osebo v določenem okolju, spoznamo, da so poleg običajnih virov informacij pomembne tudi informacije, ki jih posameznik pridobiva skozi socialne stike in skozi izkušnje v praksi. Tako so primarni vir za učinkovito prakso ter strokovni razvoj poleg besedilnih virov tudi socialni viri in fizični stik s prakso (Lloyd in Somerville, 2006).

Za nas so še posebej zanimive slovenske izkušnje. Samo podjetja, ki so sposobna zagotoviti, da se v vseh delih podjetja ustvarja, deli in uporablja znanja, so lahko uspešna v zelo konkurenčnih okoljih, v katerih delujejo. V to morajo biti sposobna vključiti tako informacije in znanje različnih strukturiranih baz podatkov kot znanje svojih zaposlenih (Čuk, 2006). Uspešna podjetja razumejo vrednost informacij in znanja za podjetje in spodbujajo njegov pretok in uporabo ter poznajo pomen vlaganja v izobraževanje. Prav tako so pozorna, kako uporabljajo znanje in informacije znotraj podjetja, kako vzpodbujajo inovacije in kako pospešujejo učenje. Veliko podjetij je zato v zadnjih letih vložilo veliko sredstev v izgradnjo tehnične infrastrukture, ki bi omogočila pretok informacij v podjetju. Uvajajo informacijske in komunikacijske tehnologije, ki omogočajo dostop do internih informacij ter razvijajo orodja, ki olajšajo dostop, ustvarjanje, varovanje in razširjanje informacij. Vse to je povečalo pričakovanja, da bodo na voljo ustrezne informacije, pa tudi potrebo po tem, da zaposleni znajo preiskovati in vrednotiti informacije iz številnih različnih notranjih in zunanjih virov. Da postane informacijska pismenost del življenja zaposlenih, je ključno izobraževanje na delovnem mestu, še zlasti v obliki enostavnih praktičnih in lahko dostopnih navodil za delo. Podjetja bi lahko pozitivno vplivala na razvoj informacijske pismenosti na delovnem mestu z naslednjimi prijemi

- omogočila naj bi zaposlenim čas, da se lahko usposablajo za uporabo novih informacijskih tehnologij ter tako razumejo, kako lahko nove tehnologije pomagajo pri upravljanju informacij in doseganju poslovnih ciljev,
- organizirajo programe informacijskega opismenjevanja za permanentno izobraževanje zaposlenih,
- dvigajo zavest zaposlenih, da je iskanje in uporaba informacij del njihovega vsakodnevnega dela,
- prepoznavajo informacijsko pismenost kot eno izmed kritičnih poslovnih veščin in jo vključujejo v opis delovnih mest,
- nagradjujejo zaposlene, ki ustvarjajo kakovostne informacije, ki so pripravljeni, da informacije delijo z ostalimi, in ki učinkovito rokujejo z informacijami.

Gre torej za sistematizirane-reflektirane izkušnje specialne knjižnice v Krki d.d. v Novem mestu, enega najbolj uspešnega gospodarskih sistemov v Sloveniji in zato za pomemben vzgled.

3 Pomen informacijskega opismenjevanja uporabnikov v specialnih knjižnicah

Zaposleni, ki so informacijsko pismeni, so sposobni najti tekoče in zanesljive informacije, ki jih uporabijo za učinkovitejše delo. Ker se stalno zanimajo, kaj je novega na njihovem področju in se s tem seznanjajo z vedno bolj obsežno količino informacij, se lažje prilagajajo stalnim spremembam v stroki. Informacijsko pismeni zaposleni so dinamični in organizaciji, v kateri so zaposleni, dodajajo novo vrednost (Mokhtar in Majid, 2006). Po besedah Muehlfeita (2010) je informacijska pismenost ključna veščina aktivne generacije zaposlenih in motor inovativnosti ter konkurenčnosti. Zato je informacijsko opismenjevanje postalo pomemben in nujen segment v izboljšanju kakovosti znanstvenega in tehničnega informiranja ter bistveno za preživetje v informacijskem okolju v prihodnosti in za vseživljenjsko učenje. Specialni knjižničarji pa imajo priložnost, da v delovnih okoljih sodelujejo ali celo prevzamejo glavno pobudo pri informacijskem opismenjevanju zaposlenih oz. uporabnikov specialnih knjižnic. Namreč pomen učinkovite uporabe znanja v družbi in s tem v zvezi pomen izobraževanja uporabnikov informacij in večanje informacijske pismenosti postaja vse večji (Petermanec in Pejova, 2005).

Z izobraževalnimi dejavnostmi specialni knjižničarji povečujejo zadovoljstvo glede uporabe knjižnice, skrajšujejo čas pridobivanja potrebnih informacij ter izboljšajo uporabo informacij v matični organizaciji. Informacijsko opismenjevanje pa lahko vidimo tudi kot promocijo specialne knjižnice v družbi. Bolj kot bodo uporabniki izobraženi oz. informacijsko pismeni, bolj bodo uporabljali usluge in ponudbe knjižnice. Obenem pa s tem izkoristimo tudi priložnost za dokazovanje naše stroke.

Kljub temu, da se specialni knjižničarji zavedajo pomena izobraževalnih dejavnosti, v praksi le-te niso uresničene je pokazala raziskava opravljena med slovenskimi knjižničarji delujočimi v specialnih knjižnicah (Pejova in Može, 2002). Glavni razlog za neizvajanje izobraževalnih dejavnosti vidijo v preobremenjenosti in pomanjkanju časa, saj je v tovrstnih knjižnicah ponavadi zaposlena le ena oseba, torej gre za knjižnice z enim knjižničarjem (KEK). Zanimivo pa je, da jih je skoraj polovica anketiranih samokritično ugotovilo, da je pomanjkanje izobraževalnih znanj tisto, kar jim preprečuje izvajanje izobraževalnih dejavnosti. Zanimivo je, da te samokritičnosti niso ugotovili v podobni raziskavi, opravljeni med knjižničarji v visokošolskih knjižnicah. Če je mogoče soditi po mnenjih visokošolskih knjižničarjev, je tudi tu daleč največja ovira za uvajanje in izvajanje ustreznih programov pomanjkanje časa in preobremenjenost, kar sta pravzaprav dve strani istega kovanca. Opozarjajo tudi na premalo sodelovanja (podpore) s strani profesorjev in vodstva fakultete (Petermanec, Pejova, 2005).

Visoko šolstvo je na nek način vmesna stopnja med šolanjem in delom. Informacijska pismenost uporabnikov specialnih knjižnic zato mora biti povezana z delovnim procesom in konkretnimi nalogami in opravili strokovnjakov na določenem področju. Tu je stična točka med informacijsko pismenostjo študentov – uporabnikov visokošolskih knjižnic in informacijsko pismenostjo strokovnjakov – uporabnikov specialnih knjižnic. Ta je sicer delno, v začetku izobraževanja na tej stopnji vezana na pedagoški proces, da bi se kasneje preoblikovala v informacijsko pismenost, kot jo zahteva določena profesija (Južnič, 2006).

4 Raziskava

4.1 Namen

Že omenjena podobna raziskava na področju informacijskega opismenjevanja v specialnih knjižnicah Slovenije, ki je bila izvedena leta 2002 (Pejova, Može), je bila naše izhodišče, saj smo želeli preveriti ali so se razmere na tem področju kaj spremenile, predvsem ali so se kaj

izboljšale in na katerih področjih. Zato smo se poskusili temu približati tudi z metodo (četudi smo jo posodobili s spletno obliko ankete) in obsegom anketirancev.

4.2 Raziskovalna vprašanja

Cilj raziskave je bil odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Ali specialni knjižničarji na informacijsko opismenjevanje gledajo kot na eno od pomembnih nalog?
2. V kolikšni meri izvajajo izobraževalne dejavnosti oz. kaj jih ovira pri izvedbi?
3. Ali matične organizacije, znotraj katerih delujejo specialne knjižnice, po mnenju knjižničarjev podpirajo izvajanje izobraževalnih dejavnosti?

4.3 Hipoteze

Pred začetkom raziskave smo si postavili sledeče hipoteze:

Hipoteza 1: Specialni knjižničarji se zavedajo pomena izobraževalnih dejavnosti, vendar je zaradi pomanjkanja časa in prezaposlenosti informacijsko opismenjevanje v specialnih knjižnicah omejeno.

Hipoteza 2: Med specialnimi knjižničarji in oddelki matične organizacije ni sodelovanja na področju izvajanja izobraževalnih dejavnosti.

Hipoteza 3: V primerjavi s predhodnimi raziskavami se stanje na področju informacijskega opismenjevanja ni bistveno izboljšalo.

4.4 Metodologija

4.4.1 Vzorec

Vzorec anketirancev je nastal na podlagi seznama slovenskih specialnih knjižnic, ki smo ga pridobili v Centru za razvoj knjižnic (CeZaR), v Narodni in univezitetni knjižnici.

Odločili smo se, da vprašalnike pošljemo na e-naslove oseb, ki so nazadnje izpolnile kakršenkoli vprašalnik za potrebe CeZar-ja oz. NUK-a. Velja pa poudariti tudi to, da se seznam specialnih knjižnic CeZar-ja ni ujema z dejanskim številom specialnih knjižnic v Sloveniji. V nekaterih specialnih knjižnicah so zaposleni opozorili, da že več let prigovarjajo CeZar-ju, naj jih izključi iz seznama specialnih knjižnic, ker ne opravljajo nalog tovrstnih knjižnic. Glede na to, da CeZar zbira, obdeluje in posreduje statistične in druge podatke o delovanju knjižnic, bi bilo prav, da je tudi osnovni seznam knjižnic redno ažuriran in dopolnjen. Naslove specialnih knjižnic, od koder so nam sporočili, da njihova knjižnica ne sodi med specialne knjižnice, smo zato izločili iz seznama. Na drugi strani pa so nam vodje matične organizacije po telefonu prijazno obrazložili, da njihova ustanova nima več knjižnice oz. nimajo zaposlenega knjižničarja. Tudi naslove teh organizacij oz. knjižnic smo izločili iz vzorca. Tako nam je preostalo 111 e-naslovov specialnih knjižnic, kar je predstavlja končni vzorec

4.4.2 Pripomočki

Za izvedbo raziskave smo izbrali metodo anketiranja. Kot tehniko smo izbrali vprašalnik, ki je obsegal 11 vprašanj, od katerih so imela štiri vprašanja še po eno podvprašanje. Vprašalnik je vseboval več vrst vprašanj, in sicer zaprta oz. strukturirana ter odprta oz. nestrukturirana vprašanja. Prevladovala so vprašanja zaprtega tipa, kar pomeni, da so vprašanja že vnaprej ponujala odgovor/e. Medtem pa je bilo na drugi strani odprtih vprašanj bistveno manj. Pojavljala so se tudi vprašanja, kjer je šlo za kombinacijo obeh zgoraj omenjenih vrst vprašanj, kar pomeni, da je imel vprašani možnost odgovoriti s podanimi možnostmi ali pa podati lasten odgovor.

4.4.3 Postopek anketiranja

Na podlagi oblikovanih hipotez smo s spletnim orodjem 1KA = EnKlikAnketa (<http://www.1ka.si/>), ki avtomatično zbira in analizira odgovore, oblikovali vprašalnik in ga 17. maja 2010 poslali na 111 naslovov specialnih knjižnic. 1KA je orodje za izdelavo spletnih oz. internetnih anket. 1KA je torej programska oprema za spletno anketiranje oz. za produkcijo anket, ki se izvajajo na internetu. Kot vsa sodobna orodja na tem področju tudi 1KA združuje tri komponente:

- oblikovanje in izdelavo spletnega vprašalnika,
- aktualno izvedbo spletne ankete, torej zbiranje podatkov in morebitno pošiljanje vabil,
- online statistično analizo podatkov in izdelavo poročil.

1KA omogoča, da se vse tri komponente spletnega anketiranja izvedejo na strežniku, kjer je spletno mesto, ki ima instalacijo 1KA. Se pa pri spletnem orodju pojavljata tudi pomanjkljivosti, in sicer je obdelava podatkov možna le na ravni deskriptivne statistike. Dodatno pa je orodje zasnovano tako, da vključi vse respondente, ki pričnejo z odgovarjanjem, pa sploh ne pridejo do konca vprašalnika. Bodisi si vprašalnik le bežno ogledajo bodisi prenehajo z odgovarjanjem pred koncem. Tako je potrebno tovrstne anketirance po logični presoji izločiti, kar predstavlja dodatno delo za uporabnika spletnega orodja.

Navodila in povezava, na kateri so specialni knjižničarji reševali vprašalnik, so bila poslana po elektronski pošti. Anketirance smo v uvodu oz. navodilih tudi prosili, naj ob koncu izpolnjevanja anketnega vprašalnika iz svojega e-naslova na naš e-naslov pošljejo sporočilo *Izpolnjena anketa*. S tem smo vedeli, da so anketni vprašalnik izpolnili (katerega so izpolnili, nismo vedeli!) in jim nismo po nepotrebnem s ponovnim pošiljanjem vprašalnika polnili njihovih predalov elektronske pošte. Anketni vprašalnik je bil odprt od 17.5. do 17.6.2010. V prvih dveh dnevih smo dobili največ rešenih vprašalnikov, potem pa se je število odgovorov iz dneva v dan spreminjalo in zmanjševalo. Po dveh tednih smo se odločili, da na e-naslove specialnih knjižnic, od katerih nismo prejeli sporočila o izpolnjeni anketi, ponovno pošljemo prošnjo in povezavo do spletne ankete. V zadnjem tednu pa smo v specialne knjižnice, ki nam niso poslale sporočila o izpolnjeni anketi, še osebno poklicali po telefonu in prosili, če bi si vzeli nekaj minut in vprašalnik izpolnili. Povedati moramo, da smo naleteli na izredno prijaznost sodelujočih in da smo v nekaj urah prejeli še zadnje rešene vprašalnike. Skupaj je bilo vrnjenih 85 vprašalnikov od 111 razposlanih, kar predstavlja 77% odziv. Nad številom vrnjenih vprašalnikov smo bili pozitivno presenečeni, saj nismo pričakovali tako visokega odziva. Razlog za tako velik odziv vidimo na eni strani v aktualni in zelo pomembni tematiki za specialne knjižničarje. Na drugi strani pa smo anketirancem pri reševanju anketnega vprašalnika ponudili spletno orodje, ki omogoča zelo hitro odgovarjanje in jim s tem nismo kradli preveč dragocenega delovnega časa.

5 Primerjava rezultatov

Kot smo v uvodu raziskave povedali, je bil namen ugotoviti, ali se je stanje na področju informacijskega opismenjevanja v specialnih knjižnicah od zadnje raziskave, izvedene leta 2002 (Pejova, Može), kaj izboljšalo in na katerih področjih. Zato smo dobljene rezultate raziskave primerjali z rezultati raziskave, izvedene leta 2002. Končni rezultati so pokazali zelo zanimivo sliko, ki se je pred pričetkom primerjave nismo nadejali. Na samem začetku pa moramo poudariti, da vzorca anketirancev obeh raziskav nista bila povsem enaka. V raziskavi, izvedeni leta 2002 je na anketni vprašalnik odgovarjalo le 52 specialnih knjižničarjev, medtem ko je v letu 2010 na vprašanja odgovorilo 85 specialnih knjižničarjev. Vzorec v raziskavi leta 2010 je sicer bolj reprezentativen od vzorca iz leta 2002, saj je zajel večji procent specialnih knjižnic, a vendar še primerljiv, saj gre za enako populacijo. Nismo pa preverjali koliko je spletna oblika ankete pomagala k boljšem odzivu.

1. Prirejanje izobraževalnih tečajev in drugih oblik informiranja za uporabnike
 Preglednica 1: Delež specialnih knjižnic, ki prirejajo izobraževalne tečaje za uporabnike in delež specialnih knjižnic, ki izobraževalnih tečajev za uporabnike ne prirejajo

	RAZISKAVA 2002	RAZISKAVA 2010
Knjižnice prirejajo izobraževalne tečaje	38 %	31 %
Knjižnice ne prirejajo izobraževalnih tečajev	62 %	69 %

Kot je razvidno iz preglednice 6, se delež knjižnic, ki prirejajo izobraževalne tečaje in druge oblike informiranja za uporabnike, v letu 2010 ni bistveno spremenil v primerjavi z deležem knjižnic, ki so tovrstne dejavnosti izvajale v letu 2002. Razliko pripisujemo večjemu vzorcu anketiranih, kjer so odgovarjali tudi tisti, ki teh oblik niso izvajali tudi prej.

1.1 Izobraževalni tečaji in druge oblike informiranja, ki jih prirejajo za uporabnike specialnih knjižnic

Preglednica 2: Vrste izobraževalnih tečajev in druge oblike informiranja, ki jih specialni knjižničarji izvajajo za svoje uporabnike

VRSTE TEČAJEV IN DRUGE OBLIKE INFORMIRANJA	RAZISKAVA 2002	RAZISKAVA 2010
Uvodni tečaji o knjižnici in informacijskih virih za nove uporabnike	40 %	50 %
Redni tečaji o novo-pridobljenih virih informacij	35 %	31 %
Tečaji informacijske pismenosti	10 %	23 %
Tečaji računalniške pismenosti	5 %	8 %
Tečaji o bibliografiji in citiranju (faktor vpliva, tipologija, indeksi citiranja; pravilno citiranje)	5 %	8 %
Tečaji pisanja strokovnih in znanstvenih člankov *		15 %
Delavnice s praktično uporabo določeni virov s power-point prezentacijo in poskusom v računalniški učilnici	25 %	27 %
Priprava priročnikov in brošur z informacijami in navodili o uporabi knjižnice in njenih virov	40 %	35 %
Informativna srečanja z vprašanji in odgovori	30 %	35 %
E-izobraževanje	10 %	23 %
Drugo	40 %	35 %

* Dodaten možen odgovor v raziskavi, izvedeni leta 2010

Od 38 % anketiranih, ki so v raziskavi leta 2002 potrdili, da organizirajo izobraževalne tečaje za uporabnike, jih je bilo največ takšnih, ki so svoje uporabnike izobraževali in informirali z uvodnimi tečaji o informacijskih virih in s pripravo priročnikov. Prav tako je bil enak delež pri odgovoru, ki so ga navedli pod »drugo«, in sicer z individualnim izobraževanjem.

Najmanj pa se jih je ukvarjalo z računalniškim opismenjevanjem in tečaji o bibliografiji in citiranju.

Rezultati raziskave leta 2010 so pokazali bolj ali manj nespremenjeno sliko izvajanja izobraževalnih tečajev, razen na dveh področjih. Povečalo se je število knjižnic, ki se ukvarjajo s tečaji informacijske pismenosti in e-izobraževanjem. Izstopa pa tudi podatek, da kar polovica anketiranih specialnih knjižničarjev izvaja uvodne tečaje o knjižnici in informacijskih virih za nove uporabnike. To je zelo vzpodbuden podatek, kajti tovrstni tečaji so za nove uporabnike priložnost, da se seznanijo z različnimi informacijskimi viri, ki so jim v knjižnici na voljo ter z različnimi postopki in načini iskanja informacij. Že Čukova (2006) je opozorila, da so ti tečaji zelo pomembni in potrebni izvedbe, saj se z njimi uporabnike nauči, kako poteka iskanje informacij, kje in kako lahko dobijo posamezne vrste informacij in kako naj se lotijo iskanja. Po takšnem tečaju je vsako naslednje iskanje informacij v knjižnici za uporabnika lažje.

2. Sodelovanje specialne knjižnice z drugimi oddelki organizacije

Preglednica 3: Delež sodelovanja specialnih knjižničarjev z drugimi oddelki matične organizacije

	RAZISKAVA 2002	RAZISKAVA 2010
Sodelovanje knjižnice z drugimi oddelki	44 %	73 %
Knjižnica ne sodeluje z drugimi oddelki	56 %	27 %

Kot prikazuje preglednica 3 vidimo, da je v letu 2010 tri četrtine anketiranih specialnih knjižničarjev, ki izvajajo izobraževalne dejavnosti, potrdilo, da sodelujejo z drugimi oddelki matične organizacije. Medtem ko je bilo v letu 2002 tovrstnih knjižničarjev skoraj polovico manj. Razlog za rezultate lahko iščemo tudi v samem vzorcu, saj je bil le-ta v letu 2010 skoraj za polovico večji kot leta 2002.

2.2 Oddelki v organizaciji, s katerimi knjižnica sodeluje

Preglednica 4: Sodelovanje specialnih knjižničarjev z drugimi oddelki

ODDELEK	RAZISKAVA 2002	RAZISKAVA 2010
Računalniški oddelek	68 %	71 %
Kadrovski oddelek	36 %	33 %
Drugi oddelek/i	39 %	48 %

V obeh raziskavah pa so rezultati pokazali, da je računalniški oddelek tisti, s katerim najpogosteje sodelujejo specialne knjižnice. Kot drugi sledi kadrovski oddelek. Nato pa so bili navedeni oddelki, s katerimi knjižničarji sodelujejo, vendar redkeje (uredništvo, vodstvo, pravni oddelek, razvojni oddelek,...)

3. Skrb matične organizacije za usposabljanje zaposlenih

Preglednica 5: Skrb matične organizacije, da zaposleni pridobijo dovolj informacijskih znanj in veščin

	RAZISKAVA 2002	RAZISKAVA 2010
Matična organizacija skrbi za usposabljanje zaposlenih	71 %	64 %
Matična organizacija ne skrbi za usposabljanje zaposlenih	29 %	36 %

V primerjavi s predhodno raziskavo je zadnja raziskava v letu 2010 pokazala, da je se je delež nekoliko zmanjšal pri usposabljanju zaposlenih s strani matične organizacije. Še vedno pa lahko rečemo, da večina matičnih organizacij skrbi za informacijsko usposobljenost zaposlenih. Na kakšen način matična organizacija skrbi za usposabljanje zaposlenih, pa je razvidno iz preglednice 6.

3.3 Načini usposabljanja zaposlenih s strani matične organizacije

Preglednica 6: Načini, s katerimi matična organizacija skrbi za usposabljanje zaposlenih

VRSTA USPOSABLJANJA ZAPOSELNIH	RAZISKAVA 2002	RAZISKAVA 2010
Tečaj o uporabi računalnika	82 %	57 %
Tečaj o uporabi Svetovnega spleta	58 %	19 %
Tečaj o uporabi notranjih in zunanjih informacijskih virov	39 %	48 %
Drugi načini	33 %	33 %

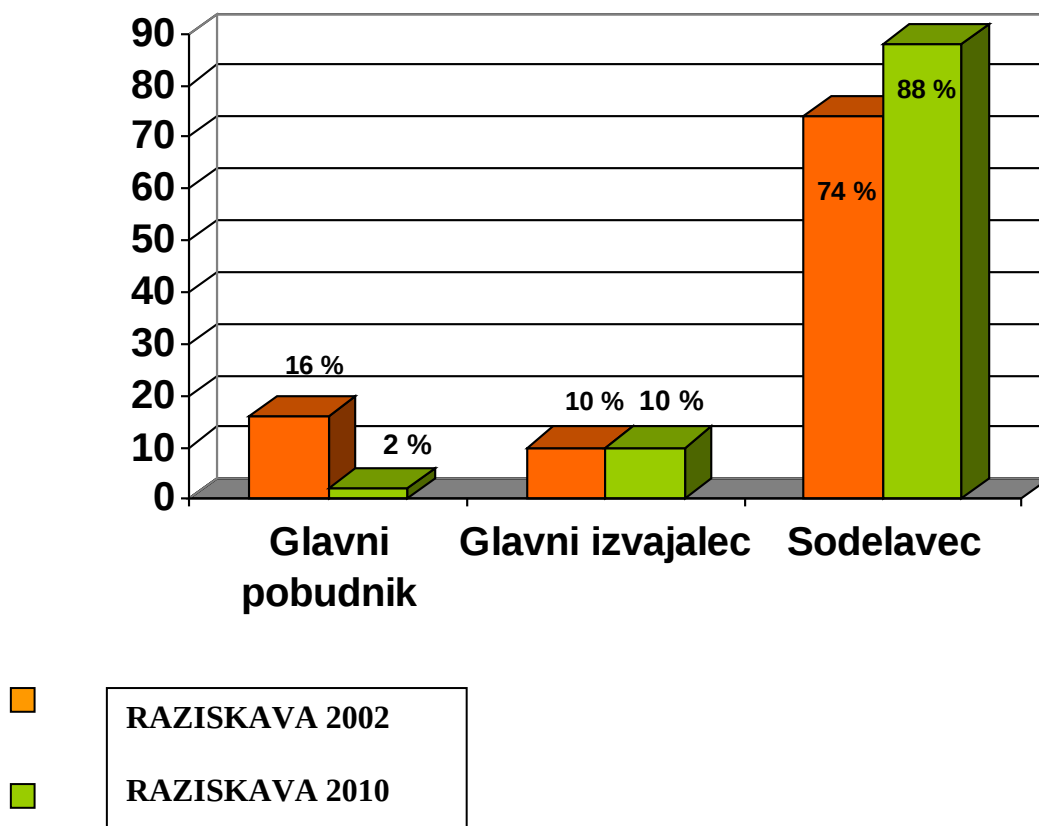
Medtem ko so matične organizacije v času raziskave leta 2002 skrbele predvsem za računalniško pismenost zaposlenih (uporaba računalnika in Svetovnega spleta), v zadnjem času skrb preusmerjajo bolj na usposobljenost zaposlenih za prepoznavanje in uporabo notranjih in zunanjih informacijskih virov.

4. in 4.4 Vključenost knjižnice v intranet organizacije

Preglednica 7: Delež vključenosti knjižnic v intranet organizacije

	RAZISKAVA 2002	RAZISKAVA 2010
Knjižnica je vključena v intranet organizacije	62 %	59 %
Knjižnica ni vključena v intranet organizacije	38 %	41 %

Pri obeh raziskavah je več kot polovica anketirancev odgovorila, da so vključeni v intranet organizacije. Na kakšen način so vključeni v intranet, pa prikazuje slika 3.

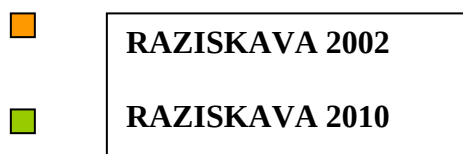
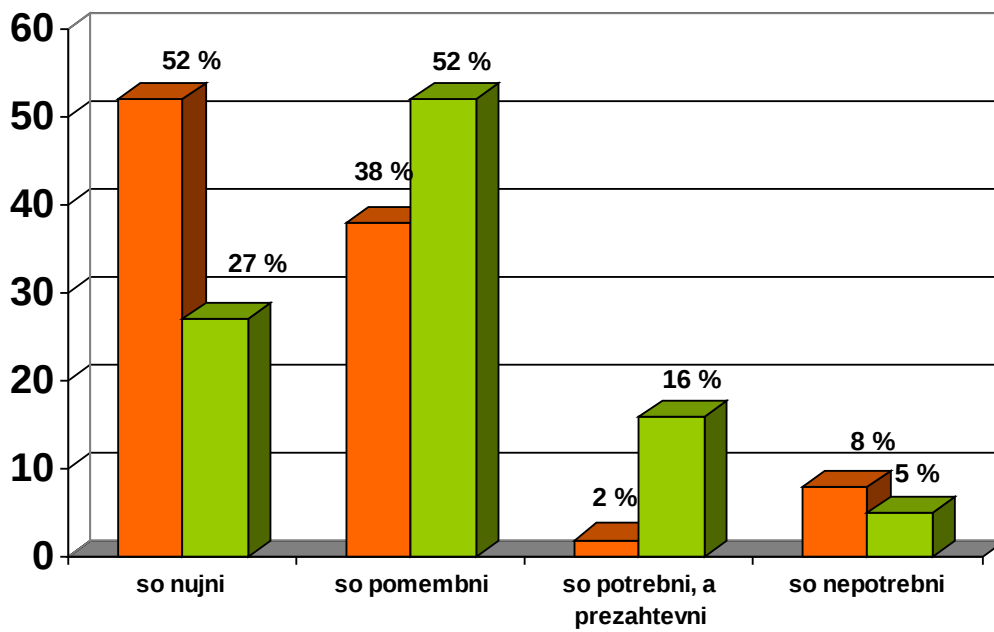
Slika 3: Vključenost knjižnice v intranet organizacije

Že v raziskavi iz leta 2002 je bilo moč opaziti, da je bilo od 62 % knjižnic, ki so odgovorile, da so vključene v intranet organizacije, le 16 % tistih, ki so bile glavni pobudnik postavitve intraneta in 10 % v vlogi glavnega izvajalca.

V zadnjem času se je stanje na tem področju še nekoliko poslabšalo, saj je le ena knjižnica glavni pobudnik postavitve intraneta, večina jih nastopa v vlogi sodelavca. Delež knjižnic, ki predstavljajo glavnega izvajalca, pa ostaja nespremenjen, torej 10 %.

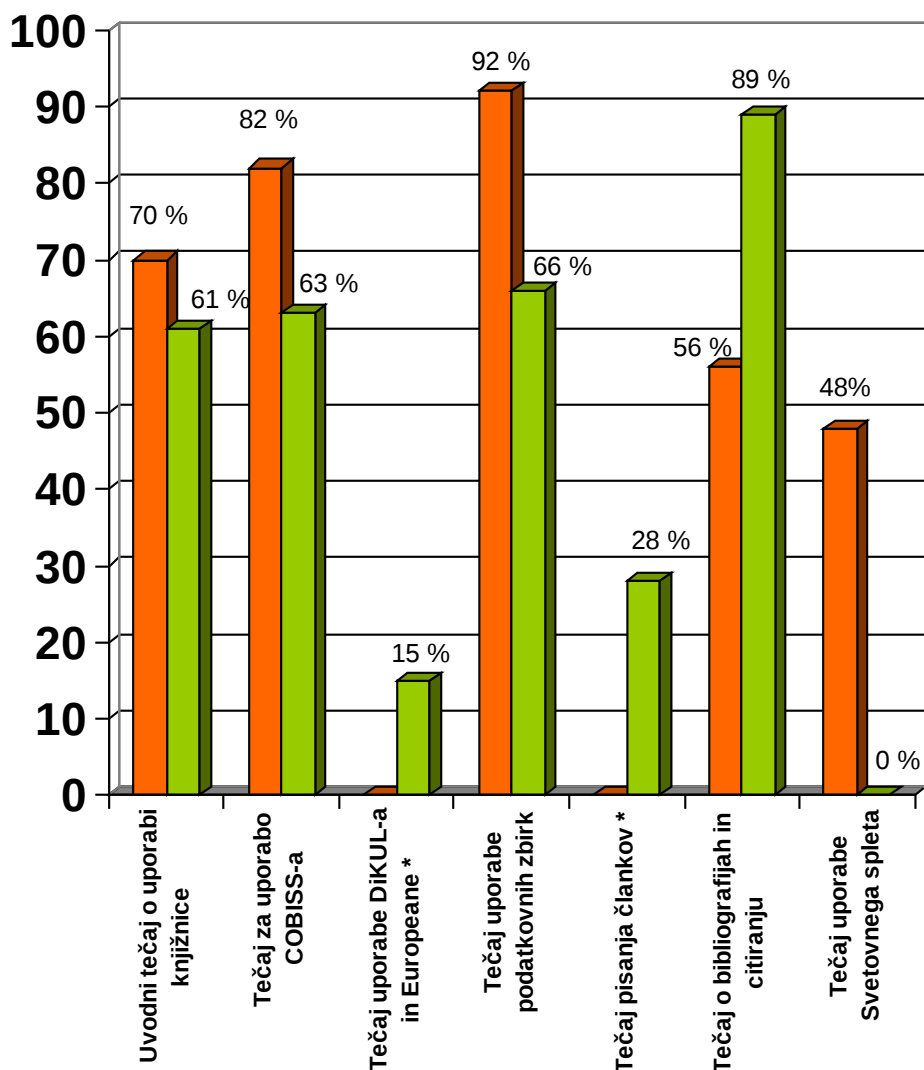
5. Izobraževalna vloga specialnih knjižnic

Večina vprašanih v obeh raziskavah se strinja, da je izobraževanje zelo pomemben del njihovega dela. Medtem, ko je bilo v raziskavi leta 2002 več mnenj anketirancev (52 %), da je izobraževanje nujni sestavni del dela specialnih knjižničarjev, je v raziskavi iz leta 2010 ta delež (52 %) prisoten pri anketirancih, ki so mnenja, da je pomemben del. Do opazne spremembe je prišlo tudi pri deležu anketirancev, ki poudarjajo, da so izobraževalni programi potrebni, a prezahtevni in preobremenjujoči. Delež slednjih anketirancev se je povečal od predhodne raziskave iz 2 % na 16 %.

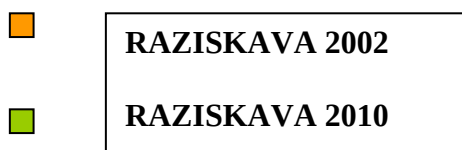

Slika 4: Mnenje specialnih knjižničarjev o razvijanju in izvajanju izobraževalnih programov za uporabnike

6. Izobraževalni dogodki (tečajji), ki bi jih specialne knjižnice lahko izvajale

* Dodaten možen odgovor v raziskavi, izvedeni leta 2010

Slika 5: Izobraževalni dogodki (tečajji), ki naj bi jih prirejale specialne knjižnice

Sodeč po raziskavi iz leta 2002 so knjižničarji in informacijski strokovnjaki menili, da so v specialnih knjižnicah najbolj primerne oblike izobraževanja uporabnikov tečajji za uporabo podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov, sledili naj bi tečajji za uporabo COBISS-a in uvodni tečajji za uporabo knjižnice.

Rezultati raziskave iz leta 2010 pa na prvo mesto postavljajo tečaje o bibliografiji in citiranju. Sledijo tečajji, ki so bili na prvih mestih pri raziskavi iz leta 2002, kar precejšen pa je tudi delež anketirancev, ki so mnenja, da bi morale specialne knjižnice izvajati tudi tečaje pisanja strokovnih in znanstvenih člankov.

Če so anketiranci v raziskavi iz leta 2002 izrazili tudi potrebo po izvajanju tečajev uporabe Svetovnega spleta, pa v letu 2010 ni bilo nikogar, ki bi označil ta možen odgovor.

7. Najpogostejši razlogi, ki preprečujejo uresničitev izobraževalnih dejavnosti specialnih knjižnic

Preglednica 8: Vzroki, ki preprečujejo uresničevanje izobraževalnih aktivnosti v specialnih knjižnicah

VZROK	RAZISKAVA 2002	RAZISKAVA 2010
Premalo časa za pripravo in dopolnjevanje izobraževalne snovi	58 %	52 %
Pomanjkanje znanj in kompetenc	42 %	32 %
Brez strokovnih pooblastil	38 %	25 %
Preobremenjenost	60 %	51 %
Pomanjkanje finančnih sredstev	21 %	35 %
Drugo	10 %	15 %

V raziskavi leta 2002 so bili najpogosteje navedeni razlogi, ki preprečujejo uresničitev izobraževalnih dejavnosti v specialnih knjižnicah, po mnenju knjižničarjev naslednji: preobremenjenost s strokovnim delom, premalo časa za pripravo in stalno dopolnjevanje izobraževalne snovi, pomanjkanje izobraževalnih znanj in kompetenc ter pomanjkanje strokovnih pooblastil in pristojnosti.

Tudi raziskava iz leta 2010 je pokazala, da sta najpogostejša vzroka, ki preprečujeta uresničevanje izobraževalnih dejavnosti v specialnih knjižnicah, premalo časa za pripravo in stalno dopolnjevanje izobraževalne snovi in preobremenjenost s strokovnim delom. V primerjavi s predhodno raziskavo se je vrstni red razlogov nekoliko spremenil: na tretjem mestu so kot razlog navedli pomanjkanje finančnih sredstev, sledilo je pomanjkanje izobraževalnih znanj in kompetenc ter pomanjkanje strokovnih pooblastil in pristojnosti.

8. Mnenje anketirancev o izobraževalnih dejavnostih v specialnih knjižnicah

Že v raziskavi leta 2002 so anketirani knjižničarji opozarjali, da je v slovenskem prostoru še veliko nedorečenega na področju izobraževalnih dejavnosti v specialnih knjižnicah. Tako kot anketiranci v raziskavi iz leta 2010, so tudi takratni knjižničarji poudarili, da so izobraževalne dejavnosti zelo pomembne. Na žalost pa so težko izvedljive, ker je v specialnih knjižnicah največkrat zaposlena le ena oseba, ki ji primanjkuje časa za izvedbo tovrstnih dejavnosti. Dodatno so opozorili, da so tudi uporabniki (ki so po večini zaposleni znotraj organizacije) zelo zaposleni in nimajo časa, da bi se udeleževali organiziranih tečajev in izobraževalnih dogodkov.

6 Razprava

Z anketnim vprašalnikom smo želeli dobiti podatke, s katerimi bi preveriti osnovne tri hipoteze.

Iz odgovorov in iz osebnih komentarjev anketnih vprašalnikov tako iz leta 2002 kot iz leta 2010 je razvidno, da se knjižničarji v specialnih knjižnicah zavedajo, kako pomembne so izobraževalne dejavnosti kot sestavni del nalog in storitev. Vzporedno pa se knjižničarji soočajo z mnogimi ovirami. V prvi vrsti se soočajo s preobilico dela, saj je v večini knjižnic zaposlen le en knjižničar. Zaradi pomanjkanja časa in preobremenjenosti jim zato ne uspe izvajati izobraževalnih dejavnosti v zadostni meri. Tako lahko na osnovi deskriptivne statistike potrdimo Hipotezo 1 (Specialni knjižničarji se zavedajo pomena izobraževalnih

dejavnosti, vendar je zaradi pomanjkanja časa in prezaposlenosti informacijsko opismenjevanje v specialnih knjižnicah omejeno), ki smo jo postavili pred začetkom raziskave. Delo je zelo raznoliko: administracija, nabava gradiva in finance, katalogizacija, urejanje literature, iskanje informacij. V prvi vrsti to delo določajo uporabniki s svojimi informacijskimi potrebami: naročanje člankov, iskanje literature, iskanje podatkov po bazah podatkov in Svetovnem spletu, izdelava bibliografij. Nato pride na vrsto še le ostalo. Zato za pripravo in stalno dopolnjevanje izobraževalne snovi zmanjka časa.

Hipotezo 2 (Med specialnimi knjižničarji in oddelki matične organizacije ni sodelovanja na področju izvajanja izobraževalnih dejavnosti.) lahko ovržemo. Rezultati raziskave leta 2010 so pokazali, da je sodelovanja med specialnimi knjižnicami in matičnimi organizacijami ter posameznimi oddelki znotraj nje skoraj enkrat več kot ga je bilo po rezultatih raziskave iz leta 2002.

Analiza raziskave iz leta 2010 ter primerjava dobljenih rezultatov z rezultati raziskave iz leta 2002 je pokazala, da se stanje na področju informacijskega opismenjevanja in izobraževalnih dejavnosti v zadnjem desetletju ni bistveno spremenilo. Na eni strani imamo specialne knjižnice, ki sledijo aktualnim zadevam na področju knjižničarstva, ki aktivno načrtujejo in se zavzemajo za izvedbo najrazličnejših aktivnosti v svojih knjižnicah, vključno z izobraževalnimi dejavnostmi za svoje uporabnike. Na drugi strani pa imamo knjižnice, ki tega na področju informacijskega opismenjevanja, ne zmorejo. Posledično tudi ne izvajajo aktivnosti na tem področju, ki bi bile koristne za samo knjižnico in za uporabnike. Seveda na osnovi podatkov iz naše ankete ne moremo analizirati vzroke za takšne razlike. Verjetno bi bila tu bolj primerna še kakšna druga metoda.

Takšno stanje je bilo moč opaziti tudi po analizi podobne raziskave iz leta 2002. Potemtakem lahko vidimo, da je tovrstno stanje v specialnih knjižnicah že kar ustaljena stalnica. Za razliko od rezultatov raziskave iz leta 2002, ko so specialni knjižničarji poudarjali, da so izobraževalni programi za uporabnike nujni sestavni del knjižničnih osnovnih dejavnosti, so rezultati raziskave v letu 2010 pokazali, da se specialnim knjižničarjem zdijo programi pomembni, povečal pa se je delež knjižničarjev, ki poudarjajo, da so izobraževalni programi potrebni, a prezahtevni in preobremenjajoči. Po vseh navedenih ugotovitvah lahko tudi Hipotezo 3 (V primerjavi s predhodnimi raziskavami se stanje na področju informacijskega opismenjevanja ni bistveno izboljšalo.) potrdimo. Vzrok gre iskati tudi v premajhni vključenosti knjižničarjev v aktualna dogajanja, kar je vidno v vse manjšem številu prispevkov na skupnih posvetovanjih specialnih in visokošolskih knjižničarjev s strani knjižničarjev zaposlenih v specialnih knjižnicah. Opazna izboljšava na področju informacijskega opismenjevanja je samo na področju sodelovanja med specialnimi knjižnicami in oddelki matične organizacije. Upamo si tudi sklepati, da smo pri tem dobili tudi rezultate, ki kažejo na pomemben premik v delovanju nekaterih specialnih knjižnic v Sloveniji, ki zagotovo ni omejen le na področje informacijskega opismenjevanja, temveč se zagotovo odraža tudi na drugih področjih. Zagotovo ena od tematik, ki bi jo veljalo v bodoče tudi bolj podrobno raziskati.

Prav tako so knjižničarji zaposleni v specialnih knjižnicah samokritično priznali, da nimajo vseh potrebnih znanj in niso dovolj kompetentni za izvajanje izobraževalnih programov. Ne samo na svojem strokovnem področju, ampak tudi na področju osnov psihologije, didaktike in pedagogike. Rešitev za predstavljen problem vidimo v večjem sodelovanju in povezovanju specialnih knjižnic z drugimi institucijami in strokovnjaki, predvsem z visokošolskimi knjižnicami in ustanovami. S tem bi si specialne knjižnice tudi lažje izborile pravo mesto v družbi. S sodelovanjem in povezovanjem bi bilo tudi lažje sestaviti skupino pedagoških strokovnjakov, ki bi več časa vložili v načrtovanje in izvajanje organiziranih izobraževalnih programov. Predlagano je bilo, da bi morala obstajati skupina svetovalcev, na katere bi se posamezni specialni knjižničar lahko obrnil po nasvet. S tem se ne bi prihranilo samo na času, ampak tudi pri finančnih sredstvih.

Knjižničarji so prav tako priznali, da velikokrat ne dobijo ustreznih pooblastil za izvajanje izobraževalnih programov s strani matične organizacije. Težave s časom pa se pojavljajo tudi pri uporabnikih, zlasti tistih, ki so zaposleni znotraj organizacije. Le-ti zaznavajo potrebo po izobraževanju, zato bi morala organizacija potrditi izvajanje programov med delovnim

časom zaposlenih. S tem bi bila udeležba na izobraževalnih dogodkih večja, kot pa če bi jih izvajali v popoldansko-večernem času, po zaključku dela zaposlenih.

7 Zaključek

Specialne knjižnice pogosto vpeljujejo nove rešitve v knjižničarstvo, zato so pomembne tudi za vse ostale tipe knjižnic. Področje izobraževalnih dejavnosti za uporabnike pa na žalost še ni dobilo pravega mesta v specialnih knjižnicah. Zato bi se v tem primeru morale specialne knjižnice zgledovati po drugih tipih knjižnic, kjer je tradicija izobraževanja in usposabljanja uporabnikov močno prisotna ter prenesti in prilagoditi njihove izkušnje svojemu posebnemu okolju.

Glede na to, da gre v Sloveniji v večini primerov za specialne knjižnice z enim knjižničarjem, je izvajanje izobraževalnih dejavnosti za slovenske specialne knjižničarje velik izziv. Specialni knjižničar v sebi združuje strokovna znanja z didaktičnimi in organizacijskimi veščinami. V strokovnem in nenehno spreminjajočem se okolju, v kakršnem deluje specialna knjižnica, so prav te lastnosti nujno potrebne za uspešno razvijanje vseh knjižničnih storitev. Ker je ena oseba odgovorna za različne vrste dela, je delo toliko bolj zahtevno in zato je prav, da se znotraj ustanove poveže s sodelavci na drugih področjih. Marsikatero načrtovanje in izvedbo izobraževalnih programov pa bi olajšalo tudi zunanje povezovanje z drugimi specialnimi knjižnicami.

Prav s slednjo mislijo se dejanski položaj specialnih knjižnic in knjižničarjev lahko izboljša. Posamezni knjižničarji so pripravljeni sprejeti nov izziv in podpreti izobraževalne dejavnosti. Kljub vsem navedenim oviram se trudijo izvajati in razvijati izobraževalne dejavnosti. Kajti zavedajo se, da s tem knjižnica ohranja tesnejši stik z uporabniki, kar ji prinaša povratne informacije in možnosti o načrtovanju novih storitev. Hkrati se knjižničarji tudi sami izobražujejo, pa tudi knjižnica pridobiva ugled. Tako je prisotno zadovoljstvo tako na strani uporabnikov specialnih knjižnic kot tudi knjižničarske stroke.

Navedeni viri

Australian and New Zealand Information Literacy Framework: Principles, Standards and Practice. (2nd ed.). (2004). Adelaide: Australian and New Zealand Institute for Information Literacy. Pridobljeno 20.1.2010 s spletne strani: <http://www.anziil.org/resources/Info%20lit%202nd%20edition.pdf>

Best Practices in Outcomes Assessment (2002). Philadelphia: Middle States Commission on Higher Education.

Bruce, C. S. (1999). Workplace experiences of information literacy. *International Journal of Information Management*, 19 (1), 33-47.

Cooney, M. (2005). Business information literacy instruction: a survey and progress report. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 11 (1), 3-25.

Crawford, J., Irving, C. (2009). Information literacy in the workplace: a qualitative exploratory study. *Journal of Librarianship and Information Science*, 41 (1), 29-38.

Čuk, A. (2006). Sodelovanje specialne knjižnice v KRKI, d.d. pri izbiri ustreznih informacijskih virov in vrednotenju informacij: primer informacijskega opismenjevanja. V Stopar, K in Rabzelj, Z. (Ur.), *Informacijska pismenost med teorijo in prakso – vloga visokošolskih in specialnih knjižnic: zbornik prispevkov* (str. 97-104). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Information Literacy Competency Standards for Higher Education (2000). Chicago, IL: Association of College and Research Libraries. Pridobljeno 6.1.2010 s spletne strani: <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/informationliteracycompetency.cfm#ldef>

Ivančič, A. (2004). Pismenost na delovnem mestu. *Andragoška spoznanja*, 10 (3), 6-18.

Južnič, P. (2006). Specialne in visokošolske knjižnice – nujnost povezovanja na področju informacijskega opismenjevanja. V Stopar, K in Rabzelj, Z. (Ur.), *Informacijska pismenost med teorijo in prakso – vloga visokošolskih in specialnih knjižnic: zbornik prispevkov* (str. 41- 56). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Kirton, J., Barham, L. (2005). Information literacy in the workplace. *The Australian Library Journal*, 54 (4), 365-376. Pridobljeno 15.1.2010 s spletne strani: <http://www.alia.org.au/publishing/alj/54.4/full.text/kirton.barham.html>

Lloyd, A. (2003). Information literacy: the meta-competency of the knowledge economy? An exploratory paper. *Journal of Librarianship and Information Science*, 35 (2), 87-92.

Lloyd, A. (2005). Information literacy: different contexts, different concepts, different truths? *Journal of Librarianship and Information Science*, 37 (2), 82-88.

Lloyd, A. (2006a). Information literacy landscapes: an emerging picture. *Journal of Documentation*, 62 (5), 570-583.

Lloyd, A., Somerville, M. (2006b). Working information. *Journal of Workplace Learning*, 18 (3), 186-198.

Lloyd, A. (2007). Recasting information literacy as sociocultural practice: implications for library and information science researchers. *Information Research*, 12 (4), paper colis 34.

Pridobljeno 30.3.2010 s spletne strani: <http://informationr.net/ir/12-4/colis/colis34.html>

- Lloyd, A. (2009). Informing practice: information experiences of ambulance officers in training and on-road practice. *Journal of Documentation*, 65 (3), 396-419.
- Mokhtar, I. A., Majid, S. (2006). Teaching information literacy for in-depth knowledge and sustained learning. *Education for Information*, 24, 31-49.
- Muehlfeit, J. (2010, 13. marec). Information literacy is a motor of competitive position. *Dnevnik*, 59, str. 27.
- Nacionalna strategija za razvoj pismenosti*. (2005). Ljubljana: Andragoški center Slovenije. Pridobljeno 5.1.2010 s spletne strani: <http://pismenost.acs.si/datoteke/komisija/strategija.pdf>
- Oman, J. N. (2001). Information literacy in the workplace. *Information Outlook*, 5 (6), 32-43.
- Pejova, Z., Može, A. (2002). Izobraževalne dejavnosti specialnih knjižnic v Sloveniji. V Češnovar N. (Ur.), *Vloga specialnih knjižnic pri pospeševanju družbenega in gospodarskega razvoja -izobraževalni management v specialnih knjižnicah: zbornik referatov* (str. 159-170). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Petermanec, Z., Pejova Z. (2005). Izobraževanje uporabnikov in oblike informacijskega opismenjevanja na slovenskih univerzah. *Knjižnica*, 49 (4), 51-76. Pridobljeno 21.1.2010 s spletne strani: <http://revija-knjiznica.zbds-zveza.si/Izvodi/K0504/petermanec.pdf>
- Presidential Committee on Information Literacy: Final Report* (1989). Chicago, IL: Association of College and Research Libraries. Pridobljeno 6.1.2010 s spletne strani: <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential.cfm>
- A Progress Report on Information Literacy: an Update on the American Library Association Presidential Committee on Information Literacy: Final Report* (1998). Chicago, IL: Association of College and Research Libraries. Pridobljeno 25.1.2010 s spletne strani: <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/progressreport.cfm>
- Starc, J. (2006). Informacijsko opismenjevanje v specialnih knjižnicah – primer dobre prakse KIS MORS. V Stopar, K in Rabzelj, Z. (Ur.), *Informacijska pismenost med teorijo in prakso – vloga visokošolskih in specialnih knjižnic: zbornik prispevkov* (str. 115-123). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Stopar, K., Kotar, M., Pejova, Z., Bartol, T., Novljan, S. (2006). *Izhodišča za uveljavljanje informacijske pismenosti na univerzah v Sloveniji*. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, Sekcija za visokošolske knjižnice. Pridobljeno 18.3.2010 s spletne strani: <http://www.zbds-zveza.si/dokumenti/2007/INFpismenostIZHODISCA.pdf>